

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Петър Райков Петров (пенсионер – гр. Русе)

На дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор”

В област на висше образование 1. Педагогически науки

Професионално направление 1. 2. Педагогика

Докторска програма „Теория на възпитанието и дидактика”

Автор: Христина Христова Григорова

Тема: „Предизвикателното поведение у юношите и стратегии за преодоляването му”

Научен ръководител: проф. д.п.н. Пламен Радев Иванов

I. Общо представяне на дисертационния труд

В представителен формат дисертационния труд съдържа: увод, 3 глави, заключение, цитирана литература и 7 приложения. Текстовата част е от 214 стр. Информационни ресурси: 84 на кирилица; 99 на латиница; 14 Интернет сайтове. Богатият количествен анализ на емпиричните данни е отразен в 55 таблици и 49 фигури.

II. Актуалност на тематиката

По своята тематична насоченост дисертационния труд на Хр. Григорова е социално-педагогическо изследване с богата теоретична и емпирична база за *обяснение, анализиране и интерпретиране на съвременните измерения на предизвикателното поведение у юношите в контекстна обвързаност със стратегии за неговото преодоляване*. Като актуален проблем на съвременната социална реалност предизвикателното поведение е акцентуирана част от агресивното поведение. В интерес на обективността е необходимо да се допълни, че в педагогическите изследвания са налице множество разработки за агресията и насилието при децата и юношите. По наша информация липсват специализирани изследвания за предизвикателното поведение у юношите, което се констатира в увода на дисертационния труд. Убеждаваме се в компетенциите на дисертанта при използването на научната лексика, за да се открие по-широко „поле” за индивидуални оценки и мнения с основна насоченост към поантата агресия - предизвикателно поведение. Независимо от актуалността на проблема за съвременната агресия в обществото, неизяснени засега са „по-меките” и форми – предизвикателното поведение на личността в ежедневно й поведение. Ето защо заслужава да се приветства решението на автора на дисертацията и научния ръководител за избора на настоящата тема. А това е силен мотив и стремеж да се осигури, в теоретичен и емпиричен план, начален терен за изследователски интерес в областта на предизвикателното поведение в юношеска възраст. Интегрират се научни области в по-широк спектър на изразеност: теория и методика на ресоциализацията (вкл. диагностика на престъпното поведение), семейна педагогика, социално-педагогическа работа в училище. В подробен вид са разглеждат агресията и предизвикателното

поведение като социални феномени, тяхната превенция, форми на проявление и др.

III. Познаване на проблема

Авторовият поглед (от позициите на анализатор на дисертационен труд) е с основание той да бъде прецизен и отговорен, но в същото време и благосклонен към неговия автор. Именно от такава позиция разглеждаме достойнствата на разработката защото в нея се наблюдава един много широк периметър от познания за научно обосноваване на разглежданата проблематика със следните съдържателни измерения: *първо*, предлага се панорамен преглед на юношеството и юношеската криза; *второ*, синтезно се разглеждат отрицателното девиантно поведение, отклоняващото се поведение, агресията и насилието; *трето*, откроява се значимостта на социално-екологичния модел за превенция на предизвикателното поведение у юношите. Специално внимание заслужава ориентацията към стратегията за коригиране на възпитателната среда - *Училище за родители*. Посочените в теоретичен аспект достойнства на дисертационния труд (първа и втора глава) се повишават чрез компетентно изведените научни възгледи и идеи, интерпретирани от позициите на възрастовата, социалната и експерименталната психология.

IV. Методика на изследването

Методиката на изследването е в своя интегративен вариант, ориентиран към задълбочено обмислена концептуална рамка на дисертационното изследване. Реалните потвърждения на методиката са в *обосноваността, представителността, достоверността* на емпиричното изследване. Обосноваността – в точното и логическо описание на процедурните и организационните предпоставки за реализирането на изследването. Представителността - чрез прецизно изведените цел, задачи, хипотези на изследването. Достоверността – с лансираните практико-приложни изводи и решения, основани на статистическите процедури (с доказване и отхвърляне на хипотези), за да се разкрият педагогически зависимости. Представителността на информацията показва надеждността на изследването, демонстрира научната прозорливост на автора ѝ. В допълнение: трикомпонентната хипотеза е показател за прецизността на емпиричното изследване. А то е с достатъчна „тежест”, определена от тематичната ориентираност на разработката, от нейните очертани теоретични рамки и емпирична представителност чрез използваната извадка. Трета глава несъмнено се откроява със своята постановъчна и диагностична съдържателност, което съществено завишава оценката за качествен емпиричен етап, с адекватно отражение върху обработката и обобщаването на научните данни и факти. Отбелязваме и високата степен на надеждност на емпиричните инструменти МСА (Многомерна скала за агресия) и Скала за оценка на предизвикателното поведение.

VI. Достойнства и приносни моменти в дисертационния труд

Достойнствата и приносните моменти на конкретен дисертационен труд се оценяват в съответствие с логико-конструктивната схема, възприета от автора му; с единството между съдържание и форма на разработката от гледна точка на актуализираната теоретична и емпирична информация; с реализирани иновативни

решения при разработване проекта на изследването (концепция, методика, организация). Като персонално изследване, представения за рецензиране труд е с приносно изражение в областта на педагогическото знание. Стратегиите за Училище за родители са с основни тематични рамки за работа на индивидуално ниво. По-точно за двuasпектната ориентираност на научните приноси.

Теоретическа значимост на разработката: предизвикателното поведение като естествено явление в периода на юношеството; отнасяне на предизвикателното поведение към видовете човешко поведение (неадаптивно, неумишлено ирационално, девиантно, агресивно); очертаване на училищните политики по отношение на предизвикателните поведенчески прояви на учениците; определяне на тематичната ориентираност на сесиите в Училище за родители.

Практическата значимост на разработката на базата на емпиричното изследване: установяване нивата на агресивност на юношите по отношение на пол, клас, възраст ; насоки за коригиране на родителските подходи, относно функциите на родителството с цел създаване на позитивна възпитателна среда; препоръки за справяне с предизвикателното поведение на юношите.

Дисертационният труд на Хр. Григорова се отличава със своята научна достоверност и езикова прецизност.

Автореферат. В съдържателно е текстово отношение авторефератът, отговаря на структурата на дисертационния труд.

VI. Бележки и препоръки

Препоръчваме в бъдещите си научни търсения дисертанта да продължи използването на прецизни и рационални методики за изследване на предизвикателното поведение у юношите. Вероятно вниманието да бъде насочено и към тематичното съдържание на сесиите в Училище за родители.

Заклучение:

Дисертационният труд на Христина Христова Григорова притежава качествата на завършено и компетентно изследване, отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Това ми дава достатъчно основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на кандидата образователна и научна степен ”доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Теория на възпитанието и дидактика”.

29.11.2016 год.

Гр. Русе

Изготвил становището:

(доц. д-р Петър Р. Петров)